

Ministarstvo
finansija

Br: 05-02-040/26-20376/3

Podgorica, 03.06.2026.godine

Za: MINISTARSTVO EKOLOGIJE, ODRŽIVOG RAZVOJA I RAZVOJA SJEVERA, Eko-efikasna zgrada, Podgorica

gospodinu, Damjanu Čulafiću, ministru

Predmet: Mišljenje na Predlog zakona o zaštiti vazduha

Veza: Vaš akt br. 04-322/26-564/13 od 01.06.2026. godine i dopuna RIA-e od 03.06.2026. godine

Poštovani gospodine Čulafiću,

Povodom *Predloga zakona o zaštiti vazduha*, Ministarstvo finansija daje sledeće:

MIŠLJENJE

Predloženim zakonom daje se doprinos daljeg usklađivanja nacionalnog zakonodavstva sa pravnom tekovinom Evropske unije, jačanje institucionalnih kapaciteta i regulatornog okvira radi efikasnijeg nadzora, praćenja i izveštavanja, unapređenje kvaliteta ambijentalnog vazduha u Crnoj Gori i smanjenje negativnih uticaja zagađenja vazduha na zdravlje ljudi i životnu sredinu.

Shodno dostavljenom Predlogu zakona i Izveštaju o sprovedenoj analizi procjene uticaja propisa, navedeno je da je za implementaciju propisa potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore, za sprovođenje aktivnosti i mjera koje se odnose na upravljanje kvalitetom vazduha, uspostavljanje i održavanje sistema monitoringa, kao i za izradu i sprovođenje planskih dokumenata. Kako je navedeno u Izveštaju, Predlog zakona o zaštiti vazduha, ne iziskuje nova ili dodatna fiskalna i administrativna opterećenja, dok će tačan iznos finansijskih sredstava biti utvrđen kroz godišnje budžete nadležnih institucija i zavisice od dinamike realizacije mjera i potreba za modernizacijom sistema monitoringa. Nadalje, navodi se i da su sredstva za sprovođenje dijela aktivnosti predviđenih ovim zakonom već obezbijedena za tekuću fiskalnu godinu kroz budžetske programe institucija nadležnih za oblast zaštite životne sredine.

Imajući u vidu da Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera predlaže zakon radi usklađivanja crnogorskog zakonodavstva sa pravnom tekovinom Evropske unije u oblasti kvaliteta vazduha u skladu sa završnim mjerilom za zatvaranje Pregovaračkog poglavlja 27 - životna sredina i klimatske promjene, smatramo da je od posebnog značaja da se obaveze privrednih društava definišu u skladu sa najboljom međunarodnom praksom. Pri tome je potrebno izbjeći uvođenje dodatnih zahtjeva i uslova koji nijesu izričito predviđeni relevantnim direktivama, a koji bi mogli predstavljati nepotrebno administrativno i finansijsko opterećenje za subjekte u ovom sektoru.

Uvidom u dostavljeni Izvještaj o sprovedenoj analizi procjene uticaja propisa navodi se da ukupni iznos za impementaciju propisa iznosi 246.800,00€, kao i da su sredstva planirana u budžetu Agencije za zaštitu prirode i životne sredine za 2026. godinu, na izdatku 4147 – Konsultatske usluge, projekti i studije. Pored sredstava za praćenje kvaliteta vazduha i kalibraciju mjerne opreme koja su obezbijeđena kroz Program monitoringa životne sredine za 2026.godinu, za realizaciju ovog akta nije potrebno obezbjeđivati dodatna finansijska sredstva iz budžeta Crne Gore za 2026. godinu.

Zakonom o budžetu Crne Gore za 2026. godine, kod Agencije za zaštitu prirode i životne sredine (organizacioni kod 43302), na aktivnosti Monitoring, analiza i izvještavanje (programski kod 18 003 004 001), na izdatku 4147 – Konsultatske usluge, projekti i studije planirana su sredstva u ukupnom iznosu od 700.150,95€.

Imajući u vidu navedeno, Ministarstvo finansija sa aspekta budžeta, u načelu, nema primjedbi na dostavljeni Predlog zakona o zaštiti vazduha, uz obavezu da se sve aktivnosti na implementaciji istog usklade sa sredstvima koja su nosiocima aktivnosti predviđena Zakonom o budžetu Crne Gore za 2026. godinu i srednjoročnim budžetskim okvirom.

Pored navedenog, ukazujemo na član 40 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, kojim je utvrđeno da ugovorene obaveze moraju biti usklađene sa planiranim i odobrenim sredstvima, kao i da je budžetski izvršilac odgovoran za zakonito korišćenje sredstava odobrenih potražskoj jedinici.

S poštovanjem,

MINISTAR
Gor. Novica Vuković

**ZAKON
O ZAŠTITI VAZDUHA ***

I OSNOVNE ODREDBE

Ciljevi i predmet

Član 1

Ovim zakonom propisuju se nadležnosti i odgovornosti za zaštitu vazduha, metode za procjenu kvaliteta vazduha i stope taloženja, praćenje kvaliteta ambijentalnog vazduha, primjena modeliranja, upravljanje kvalitetom vazduha, planovi kvaliteta vazduha, mjere za izbjegavanje, sprečavanje i smanjenje zagađenja vazduha i njegovih štetnih efekata na zdravlje ljudi i životnu sredinu, nacionalne obaveze smanjenja emisija, izvještavanje o kvalitetu vazduha i razmjena podataka, aktivnosti praćenja emisija u vazduh, informacijski sistem zaštite vazduha, informisanje javnosti, naknada štete po zdravlje ljudi, finansiranje zaštite vazduha, kao i druga pitanja od značaja za zaštitu vazduha, radi ostvarivanja nultog zagađenja, kako bi se kvalitet vazduha postepeno unapređivao do nivoa koji se više ne smatra štetnim po zdravlje ljudi, prirodne ekosisteme i biodiverzitet, u skladu sa najboljim dostupnim i najnovijim naučnim saznanjima, čime se doprinosi uspostavljanju životne sredine bez toksičnih materija najkasnije do 2050. godine.

Izvori zagađivanja vazduha

Član 2

Vazduh, kao dobro u opštoj upotrebi je prirodna vrijednost, dio je životne sredine i ima posebnu zaštitu u Crnoj Gori.

Izvori zagađivanja vazduha su stacionarni i pokretni emisijski izvori, kao i pojedini proizvodi i aktivnosti koji uzrokuju emisije zagađujućih materija u vazduhu.

Stacionarni izvori su:

- tačkasti, kod kojih se zagađujuće materije ispuštaju u vazduh kroz za to oblikovane ispuste (postrojenja, tehnološki procesi, industrijski pogoni, uređaji i građevine i drugo); i
- difuzni, kod kojih se zagađujuće materije unose u vazduh bez određenih ispusta/dimnjaka (uređaji, površine i druga mjesta).

Pokretni izvori su prevozna sredstva (motorna vozila, lokomotive, plovni objekti, avioni i drugo), radne mašine, radna vozila, građevinske i poljoprivredne mašine, oprema i uređaji, u skladu sa evropskim standardima, koja ispuštaju zagađujuće materije u vazduh.

Proizvodi i aktivnosti koji uzrokuju emisije zagađujućih materija u vazduh su proizvodi iz grupe boja i lakova, goriva i drugi slični proizvodi i aktivnosti kao što su lijepljenje, plastificiranje, laminiranje, impregniranje, hemijsko čišćenje, štampanje, bojenje i lakiranje vozila, skladištenje i pretakanje goriva.

Izvori iz stava 1 ovog člana moraju biti izgrađeni i/ili proizvedeni, opremljeni, korišćeni i održavani tako da ne ispuštaju u vazduh zagađujuće materije iznad graničnih vrijednosti emisije, odnosno da ne ispuštaju u vazduh zagađujuće materije u količinama koje mogu ugroziti zdravlje ljudi i životnu sredinu.

Upotreba rodno osjetljivog jezika

Član 3

Izrazi koji se u ovom zakonu koriste za fizička lica u muškom rodu podrazumijevaju iste izraze u ženskom rodu.

Značenje izraza

Član 4

Izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju sljedeće značenje:

- 24) **primjena modeliranja** označava primjenu sistema modeliranja, koji se sastoji od niza modela i podmodela, uključujući sve neophodne ulazne podatke i svaku naknadnu obradu podataka;
- 25) **objektivna procjena** označava informacije o koncentraciji ili nivou taloženja određene zagađujuće materije dobijene stručnom analizom, koja može uključivati i primjenu statističkih metoda;
- 26) **prostorna reprezentativnost** je pristup procjeni prema kojem su pokazatelji kvaliteta vazduha izmjereni na mjernom mjestu reprezentativni za jasno definisano geografsko područje, tako da se pokazatelji kvaliteta vazduha na tom području ne razlikuju od vrijednosti izmjerenih na mjernom mjestu više od unaprijed definisanog nivoa tolerancije;
- 27) **žarišta zagađenja vazduha** označavaju lokacije unutar zone sa najvišim koncentracijama kojima je stanovništvo vjerovatno direktno ili indirektno izloženo tokom perioda koji je značajan u odnosu na prosječan period graničnih ili ciljnih vrijednosti, uključujući i slučajeve kada na nivo zagađenja snažno utiču emisije iz velikih izvora zagađenja, kao što su obližnji zagušeni i gusto prometni putevi, pojedinačni industrijski izvor ili industrijska zona sa mnogo izvora, luke, aerodromi, intenzivno grijanje stambenih objekata ili njihova kombinacija;
- 28) **lokacije pozadinskog zagađenja** u urbanom području su mjesta gdje su nivoi zagađenja reprezentativni za izloženost ukupnog gradskog stanovništva;
- 29) **lokacije pozadinskog zagađenja** u ruralnim sredinama su ruralna područja sa malom gustom naseljenosti gdje su nivoi zagađenja reprezentativni za izloženost ruralne populacije, vegetacije i prirodnih ekosistema;
- 30) **Centar za monitoring** je stanica za praćenje kvaliteta vazduha na lokaciji urbanog ili ruralnog pozadinskog zagađenja koja objedinjuje više mjernih mjesta radi prikupljanja dugoročnih podataka o više zagađujućih materija;
- 31) **granična vrijednost** je nivo vrijednosti utvrđen na osnovu naučnih saznanja sa ciljem da se izbjegnju, spriječe ili umanje štetni uticaji na ljudsko zdravlje i/ili životnu sredinu u cjelini, koji treba postići u određenom roku i koji se, nakon što je postignut, ne smije prekoračiti;
- 32) **ciljna vrijednost** je nivo vrijednosti utvrđen na osnovu naučnih saznanja sa ciljem da se izbjegnju, spriječe ili umanje štetni uticaji na ljudsko zdravlje i/ili životnu sredinu u cjelini, koji treba postići kada je to moguće u određenom vremenskom periodu;
- 33) **indikator prosječne izloženosti (AEI)** označava prosječni nivo utvrđen na osnovu mjerenja na lokacijama urbanog pozadinskog zagađenja na području teritorijalne jedinice prosječne izloženosti ili, Ako u toj jedinici nema urbanog područja, na lokacijama ruralnog pozadinskog zagađenja, koji odražava izloženost stanovništva i koristi se za provjeru ispunjenosti obaveze smanjenja prosječne izloženosti i ciljne koncentracije prosječne izloženosti za tu teritorijalnu jedinicu;
- 34) **obaveza smanjenja prosječne izloženosti** je procentualno smanjenje prosječne izloženosti stanovništva, izraženo putem indikatora prosječne izloženosti za teritorijalnu jedinicu prosječne izloženosti, utvrđeno sa ciljem smanjenja štetnih uticaja na zdravlje ljudi, koje treba postići u određenom vremenskom periodu i ne smije se prekoračiti nakon što je dostignuto;
- 35) **ciljna koncentracija prosječne izloženosti** je nivo indikatora prosječne izloženosti koji treba postići sa ciljem smanjenja štetnih uticaja na zdravlje ljudi;
- 36) **kritični nivo** je nivo utvrđen na osnovu naučnih saznanja iznad kojeg mogu nastupiti direktni štetni uticaji na pojedine receptore, kao što su vegetacija i prirodni ekosistemi, ali ne i na ljude;
- 37) **prag upozoravanja** je nivo iznad kojeg postoji opasnost po ljudsko zdravlje pri kratkotrajnoj izloženosti stanovništva u cjelini i koji zahtijeva preduzimanje hitnih mjera od strane nadležnih organa i koordinisanih preko Agencije za zaštitu životne sredine;
- 38) **prag obavještanja** je nivo iznad kojeg postoji opasnost po zdravlje ljudi pri kratkotrajnoj izloženosti posebno osjetljivih grupa stanovništva i kod kojeg je neophodno neposredno i odgovarajuće obavještanje;
- 39) **dugoročni cilj** je nivo koji treba postići dugoročno u cilju efikasne zaštite ljudskog zdravlja i životne sredine, osim kada se to ne može ostvariti proporcionalnim mjerama;
- 40) **doprinos zagađenju iz prirodnih izvora** su emisije zagađujućih materija koje nijesu direktno ili indirektno izazvane aktivnostima ljudi, uključujući prirodne događaje kao što su vulkanske erupcije, seizmičke i geotermalne aktivnosti, šumski požari, dejstvo jakih vjetrova i morskih talasa, atmosferska resuspenzija ili prenos prirodnih čestica iz sušnih područja;

Ministarstvo je odgovorno za saradnju sa drugim državama i Evropskom komisijom u daljem tekstu: Komisija), uključujući pitanja prekograničnog zagađenja vazduha, kao i za:

- uspostavljanje mapa puta za kvalitet vazduha, odnosno obezbjeđivanje njihove izrade, usvajanja i praćenja sprovođenja;
- uspostavljanje planova kvaliteta vazduha, odnosno obezbjeđivanje njihove izrade, usvajanja i praćenja sprovođenja u saradnji sa jedinicama lokalne samouprave;
- koordinaciju na svojoj teritoriji programa osiguranja kvaliteta na nivou Evropske unije koje organizuje Evropska komisija u koordinaciji sa Agencijom;
- koordinaciju sprovođenja nacionalne strategije upravljanja kvalitetom vazduha i ispunjavanje obaveza preuzetih međunarodnim ugovorima i sporazumima, kao i obezbjeđivanje razmjene podataka u oblasti kvaliteta vazduha.

Agencija je odgovorna za:

- ocjenu kvalitete vazduha na teritoriji Crne Gore;
- uzajamnu razmjenu informacija i izvještavanje o kvalitetu ambijentalnog vazduha;
- uspostavljanje kratkoročnih akcionih planova, praćenje sprovođenja kratkoročnih akcionih planova i obezbjeđivanje i održavanje indeksa kvaliteta vazduha i drugih relevantnih informacija za javnost u skladu sa ovim zakonom; i
- nadzor nad sprovođenjem programa monitoringa kvaliteta vazduha.

Centar za ekotoksikološka istraživanja (u daljem tekstu: CETI), kao nacionalna referentna laboratorija, obavlja sljedeće poslove:

- procenjivanje kvaliteta vazduha i obezbjeđivanje odgovarajućeg funkcionisanja i održavanja državne mreže i lokalnih mreža za monitoring kvaliteta vazduha;
- obezbjeđivanje tačnosti mjerenja i prenos i razmjenu podataka o mjerenjima;
- monitoring kvaliteta vazduha u okviru državne mreže za monitoring kvaliteta vazduha.
- saraduje sa drugim referentnim laboratorijama za praćenje kvaliteta vazduha
- učestvuje najmanje svake tri godine u međulaboratorijskim poređenjima sa referentnim laboratorijama drugih država ovje
- provjerava da li institucije koje upravljaju lokalnim mrežama i pojedinačnim tačkama za uzorkovanje imaju uspostavljen sistem osiguranja kvaliteta i kontrole kvaliteta koji primjenjuju pri redovnom održavanju i tehničkim provjerama kako bi se osigurala stalna tačnost mjernih uređaja i njihova funkcionalnost sistem kvaliteta prema potrebi, a preispitivanje sistema vrši najmanje svakih pet godina
- na nacionalnom nivou zadužena za prihvatljivu realizaciju referentnih metoda kao i demonstraciju ekvivalentnosti nereferentnih metoda.

Zavod je odgovoran za monitoring na EMEP stanici nivoa 1 i za unapređenje tačnosti modeliranja.

Akreditaciono tijelo Crne Gore odgovorno je za odobravanje sistema mjerenja, odnosno metoda, opreme, mreža i laboratorija.

Institut za standardizaciju prenosi na nacionalni nivo evropske i međunarodne standarde kvaliteta vazduha od interesa za Crnu Goru i učestvuje u izradi tehničkih propisa.

Ministarstvo, Agencija, CETI i Zavod saraduju radi analize metoda procjene putem Stručnog odbora koji Ministarstvo obrazuje odlukom.

Institut za javno zdravlje vrši procjenu uticaja na zdravlje i obezbjeđuje savjetovanje i komunikaciju u vezi sa zdravstvenim pitanjima.

Standardi kvaliteta vazduha i pragovi ocjenjivanja

Član 6

Rokovi za postizanje graničnih vrijednosti za suspendovane čestice PM10 i PM2,5, azot-dioksid, benzen ili benzo(a)piren utvrđeni u skladu sa propisom iz stava 7 ovog člana mogu se odložiti u skladu sa članom 22 ovog zakona.

U zavisnosti od nivoa i prirode zagađenja vazduha, Vlada Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada), na predlog Ministarstva ili organa lokalne uprave, može uvesti strože mjere zaštite, uključujući propisivanje strožih standarda kvaliteta vazduha za pojedine zone u odnosu na standarde utvrđene u

se sa podacima iz inventara emisija i rezultatima dobijenim primjenom modeliranja radi utvrđivanja prekoračenja pragova ocjenjivanja.

Stručnu analizu validiranih podataka kvaliteta vazduha i procenjivanje kvaliteta vazduha vrši CETI i priprema predlog ocene kvaliteta vazduha koji dostavlja Agenciji.

Ocjenu kvaliteta i nivoa kvaliteta vazduha utvrđuje Agencija.

Ocjena kvaliteta vazduha objavljuje se na internet stranici Ministarstva.

Način i postupak ocjene kvaliteta vazduha propisuje Ministarstvo.

Kriterijumi ocjenjivanja

Član 9

U svim zonama koje su klasifikovane iznad pragova ocjenjivanja utvrđenih za zagađujuće materije iz člana 8 stav 1 ovog zakona, za ocjenjivanje kvaliteta ambijentalnog vazduha koriste se stalna mjerenja, u skladu sa odredbama o ocjenjivanju kvaliteta ambijentalnog vazduha u skladu sa propisom iz člana 10 ovog zakona.

Stalna mjerenja mogu biti dopunjena primjenom modeliranja ili indikativnim mjerenjima radi ocjenjivanja kvaliteta vazduha i obezbjeđivanja adekvatnih informacija o prostornoj distribuciji zagađujućih materija i prostornoj reprezentativnosti stalnih mjerenja.

Po isteku dvije godine od donošenja relevantnih propisa, primjena modeliranja ili indikativna mjerenja koriste se, pored stalnih mjerenja, za ocjenjivanje kvaliteta ambijentalnog vazduha u svim zonama u kojima nivo zagađujućih materija prelazi odgovarajuću graničnu ili ciljnu vrijednost utvrđenu u skladu sa propisom iz člana 6 ovog zakona.

Primjena modeliranja ili indikativna mjerenja iz stava 2 ovog člana moraju obezbijediti informacije o prostornoj distribuciji zagađujućih materija.

Kada se koristi modeliranje, ono mora obezbijediti i informacije o prostornoj reprezentativnosti stalnih mjerenja i sprovodi se onoliko često koliko je to primjereno, a najmanje jednom u periodu od pet godina.

U svim zonama klasifikovanim ispod pragova ocjenjivanja utvrđenih za zagađujuće materije iz člana 8 stav 1 ovog zakona, za ocjenjivanje kvaliteta ambijentalnog vazduha mogu biti dovoljni primjena modeliranja, indikativna mjerenja, objektivne procjene ili njihova kombinacija.

Rezultati primjene modeliranja u skladu sa st. 3, 4, 5 ili 6 ovog člana i članom 12 stav 2 ovog zakona, odnosno rezultati indikativnih mjerenja uzimaju se u obzir prilikom ocjenjivanja kvaliteta vazduha u odnosu na granične i ciljne vrijednosti.

Ako su dostupna stalna mjerenja čije područje prostorne reprezentativnosti obuhvata područje prekoračenja utvrđeno modeliranjem, Agencija može odlučiti da modelirano prekoračenje ne prijavi kao prekoračenje relevantnih graničnih ili ciljnih vrijednosti.

Ako primjena modeliranja u skladu sa st. 3, 4, 5 ili 6 ovog člana pokaže prekoračenje bilo koje granične ili ciljne vrijednosti u dijelu zone koji nije obuhvaćen stalnim mjerenjima i njihovim područjem prostorne reprezentativnosti, najmanje jedno dodatno stalno ili indikativno mjerenje može se sprovesti na mogućim dodatnim žarištima zagađenja u zoni, koja su identifikovana modeliranjem.

Ako primjena modeliranja u skladu sa članom 12 stav 2 ovog zakona pokaže prekoračenje bilo koje granične ili ciljne vrijednosti u području zone koje nije obuhvaćeno stalnim mjerenjima i njihovim područjem prostorne reprezentativnosti, mora se sprovesti najmanje jedno dodatno stalno ili indikativno mjerenje na mogućim dodatnim žarištima zagađenja identifikovanim modeliranjem.

Kada se koriste dodatna stalna mjerenja, ona se uspostavljaju u roku od dvije kalendarske godine nakon što je prekoračenje modelirano.

Kada se koriste dodatna indikativna mjerenja, ona se uspostavljaju u roku od jedne kalendarske godine nakon što je prekoračenje modelirano.

Mjerenja moraju obuhvatiti period od najmanje jedne kalendarske godine u skladu sa minimalnim zahtjevima pokrivenosti podacima utvrđenim u skladu sa propisom iz člana 10 ovog zakona radi ocjenjivanja koncentracije relevantne zagađujuće materije.

U slučajevima kada dodatna stalna ili indikativna mjerenja nijesu sprovedena, prekoračenje utvrđeno modeliranjem koristi se za ocjenjivanje kvaliteta vazduha.

Primjena bio indikatora razmatra se kada se ocjenjuju regionalni obrasci uticaja na ekosisteme, uključujući monitoring koji se sprovodi u skladu sa propisom iz člana 38 ovog zakona.

relevantne zagađujuće materije u skladu sa ciljevima kvaliteta podataka koji se odnose na nesigurnost mjerenja i primjene modeliranja za ocjenjivanje kvaliteta ambijentalnog vazduha i pokrivenost podacima za mjerenja radi ocjenjivanja kvaliteta ambijentalnog vazduha, kao i da rezultati ocjenjivanja budu usklađeni sa zahtjevima utvrđenim u skladu sa propisom iz člana 10 ovog zakona;

3) ako se indikativna mjerenja koriste za ispunjavanje zahtjeva iz ovog stava, njihov broj mora biti najmanje jednak broju stalnih mjerenja koja se zamjenjuju, a indikativna mjerenja moraju biti ravnomjerno raspoređena tokom kalendarske godine;

4) za ozon, azot-dioksid se mjeri na svim preostalim mjestima uzorkovanja koja mjere ozon, osim na lokacijama ruralnog pozadinskog nivoa za ocjenjivanje ozona, u skladu sa pravilima za makrolokacijsko određivanje mjesta uzorkovanja.

Jedno mjerno mjesto, prilagođeno cilju praćenja za mjerenja prekursora ozona utvrđenom u skladu sa članom 10 ovog zakona, postavlja se kako bi se obezbijedili podaci o koncentracijama prekursora ozona na lokacijama određenim u skladu sa članom 10 ovog zakona.

Azot-dioksid se mjeri na najmanje 50 % od minimalnog broja mjernih mjesta za ozon za fiksna mjerenja radi ocjene usklađenosti sa ciljnim vrijednostima za ozon, dugoročnim ciljevima i pragovima upozoravanja i pragovima obavještanja, koja se zahtijevaju u skladu sa propisom iz člana 10 ovog zakona.

Mjerenje iz stava 4 ovog člana mora biti kontinuirano, osim na ruralnim pozadinskim lokacijama, u skladu sa pravilima o makroskalnom lociranju mjernih mjesta, gdje se mogu koristiti druge metode mjerenja.

U skladu sa pravilima o ocjeni kvaliteta ambijentalnog vazduha i lokaciji mjernih mjesta, raspored mjernih mjesta koja se koriste za izračunavanje indikatora prosječne izloženosti za PM_{2,5} i azot-dioksid treba adekvatno da odražava opštu izloženost stanovništva.

Broj mjernih mjesta ne smije biti manji od broja utvrđenog primjenom pravila o minimalnom broju mjernih mjesta za fiksna mjerenja u cilju ocjene usklađenosti sa obavezama smanjenja prosječne izloženosti za PM_{2,5} i NO₂ radi zaštite zdravlja ljudi.

Mjerna mjesta na kojima su u prethodne tri godine zabilježena prekoračenja relevantne granične ili ciljne vrijednosti utvrđene u skladu sa propisom iz člana 6 ovog zakona ne smiju se izmještati, osim ako je izmještanje neophodno usljed posebnih okolnosti, uključujući prostorni razvoj, a izmještanje tih mjernih mjesta mora biti podržano primjenom modeliranja ili indikativnim mjerenjima i mora, gdje god je to moguće, obezbijediti kontinuitet mjerenja i biti izvršeno unutar njihovog područja prostorne reprezentativnosti.

Detaljno obrazloženje svakog izmještanja ovakvih mjernih mjesta mora biti u potpunosti dokumentovano u skladu sa zahtjevima utvrđenim u skladu sa propisom iz člana 10 ovog zakona.

Radi ocjene udjela benzo(a)pirena u ambijentalnom vazduhu, na ograničenom broju mjernih mjesta pratiće se i drugi relevantni policiklični aromatični ugljovodonici.

Policiklični aromatični ugljovodonici iz stava 10 ovog člana uključuju najmanje: benzo(a)antracen, benzo(b)fluoranten, benzo(j)fluoranten, benzo(k)fluoranten, indeno(1,2,3-cd)piren i dibenz(a,h)antracen.

Mjerna mjesta za policiklične aromatične ugljovodonike iz stava 11 ovog člana moraju se nalaziti na istim lokacijama kao i mjerna mjesta za benzo(a)piren i moraju biti odabrana na način da se mogu identifikovati geografske varijacije i dugoročni trendovi.

Pored praćenja na stanicama za integrisani monitoring u skladu sa članom 16 ovog zakona, nivoi ultrafinih čestica moraju se pratiti u skladu sa propisom iz člana 10 ovog zakona.

Praćenje koncentracija crnog ugljenika može se sprovoditi na istim lokacijama.

Program praćenja kvaliteta vazduha

Član 13

Praćenje kvaliteta vazduha na mjernim mjestima iz člana 11 stav 1 ovog zakona sprovodi se u skladu sa Program praćenja kvaliteta vazduha u Državnoj mreži, koji je sastavni dio Programa praćenja stanja životne sredine.

Program praćenja iz stava 1 ovog člana obuhvata mjerna mjesta po zonama, indikatore kvaliteta vazduha, gustinu mjerenja i period mjerenja.

Praćenje kvaliteta vazduha u Državnoj mreži je djelatnost od javnog interesa.

Mjerenja na super stanicama za monitoring na lokaciji pozadinskog zagađenja u urbanom području i na lokaciji pozadinskog zagađenja u ruralnom području koje predstavljaju nove prioritete materije za praćenje, kao i zagađujuće materije čije se mjerenje preporučuje u skladu sa propisom iz člana 10 ovog zakona.

Praćenje se koordinira sa strategijom praćenja i programom mjerenja EMEP-a, Istraživačkom infrastrukturom za aerosole, oblake i gasove u tragovima (ACTRIS) i praćenjem uticaja zagađivanja vazduha koje se sprovodi u skladu sa članom 40 i 41 ovog zakona, ako je to primjenjivo.

Referentne metode mjerenja, primjena modela i ciljevi kvaliteta podataka

Član 17

Referentne metode za ocjenjivanje koncentracija sumpor-dioksida, azot-dioksida i oksida azota, suspendovanih čestica PM10 i PM2,5, benzena, ugljen-monoksida, arsena, kadmijuma, olova, žive, nikla, policikličnih aromatičnih ugljovodonika, ozona i drugih zagađujućih materija u ambijentalnom vazduhu, kao i stope depozicije i pravila standardizacije utvrđuju se u skladu sa propisom iz člana 10 ovog zakona.

Druge metode mjerenja mogu da se koriste pod uslovom da ispunjavaju zahtjeve koji se odnose na dokazivanje ekvivalentnosti, standardizaciju i međusobno priznavanje podataka, u skladu sa propisom iz člana 10 ovog zakona.

Primjena modeliranja kvaliteta vazduha vrši se pod uslovima utvrđenim u skladu sa propisom iz člana 10 ovog zakona.

Podaci za ocjenjivanje kvaliteta vazduha moraju ispunjavati ciljeve kvaliteta podataka utvrđene u skladu sa propisom iz člana 10 ovog zakona.

IV UPRAVLJANJE KVALITETOM AMBIJENTALNOG VAZDUHA

Zahtjevi gdje su nivoi niži od graničnih vrijednosti, ciljnih vrijednosti i ciljeva prosječne koncentracije izloženosti

Član 18

U zonama gdje su nivoi zagađivača u ambijentalnom vazduhu ispod odgovarajućih graničnih vrijednosti utvrđenih za sumpor-dioksid, azot-dioksid, čestice (PM10 i PM2,5), benzen, ugljen-monoksid, arsen, kadmijum, olovo, živu, nikal i benzo(a)piren, u skladu sa članom 6 ovog zakona, preduzimaju se preventivne mjere kako bi se zadržali nivoi tih zagađivača ispod graničnih vrijednosti.

U zonama u kojima su nivoi zagađivača u ambijentalnom vazduhu ispod odgovarajućih ciljanih vrijednosti utvrđenih za arsen, kadmijum, nikal, benzo(a)piren i ozon, u skladu sa članom 6 ovog zakona, preduzimaju se preventivne mjere koje ne podrazumijevaju nesrazmjerne troškove kako bi se zadržali ti nivoi ispod ciljnih vrijednosti.

Mjere za postizanje dugoročnih ciljeva za ozon i, kada su iste postignute, za održavanje koncentracija ispod tih dugoročnih ciljeva, u skladu sa članom 6 ovog zakona, primjenjuju se u onoj mjeri u kojoj to dozvoljavaju faktori kao što su prekogranična priroda zagađenja ozonom, isparljiva organska jedinjenja iz biogenih izvora i meteorološki uslovi, uz uslov da bilo koje potrebne mjere koje imaju za cilj osiguravanje visokog nivoa zaštite zdravlja ljudi i zaštite vegetacije ne podrazumijevaju nesrazmjerne troškove.

U teritorijalnim jedinicama prosječne izloženosti gdje su indikatori prosječne izloženosti za PM_{2,5} i NO₂ ispod odgovarajuće vrijednosti ciljeva prosječne koncentracije izloženosti za te zagađivače, primjenjuju se preventivne mjere kako bi se zadržali nivoi tih zagađivača ispod ciljeva prosječne koncentracije izloženosti.

Preventivne mjere će biti osmišljene i sprovedene kako bi se postigao i očuvao najbolji kvalitet ambijentalnog vazduha i visok nivo zaštite ljudskog zdravlja i životne sredine, sa ciljem postizanja cilja nulte zagađenosti u skladu sa preporukama SZO-a, i ispod pragova ocjene utvrđenih u skladu sa članom 6 ovog zakona.

Prekoračenja pragova upozoravanja i obavješćavanja

Član 19

U slučaju da se prekorači bilo koji prag upozoravanja utvrđen u skladu sa članom 6 ovog zakona, ili, gdje je to primjereno, ako se predviđa da će biti prekoračen na osnovu modeliranja ili drugih

- 1) do 1. januara 2040. godine, ako je to opravdano karakteristikama disperzije specifičnim za lokaciju, orografskim uslovima, nepovoljnim klimatskim uslovima, prekograničnim nanosima, ili kada se neophodna smanjenja mogu postići samo zamjenom značajnog dijela postojećih domaćih sistema grijanja koji su izvor zagađenja koje uzrokuje prekoračenja; ili
- 2) do 1. januara 2035. godine, ako je to opravdano projekcijama koje pokazuju da, čak i uzimajući u obzir očekivani uticaj efikasnih mjera za smanjenje zagađenja vazduha identifikovanih u planu kvaliteta vazduha, granične vrijednosti ne mogu biti postignute do roka za postizanje usklađenosti.

Ako je rok za postizanje usklađenosti odložen u skladu sa stavom 1, tačkom b) ovog člana, a usklađenosti nije moguće postići do tog odloženog roka, rok za tu pojedinačnu zonu može se odložiti po drugi i posljednji put za period koji nije duži od 2 godine od završetka prvog perioda odgađanja i koji je opravdan ažuriranim planom kvaliteta vazduha, pod uslovom da su ispunjeni uslovi iz stava 3 ovog člana.

Rok za postizanje usklađenosti može se odložiti u skladu sa stavom 1 ovog člana ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) mapa puta kvaliteta vazduha se uspostavlja do 31. decembra 2028. godine i ispunjava zahtjeve navedene u st. 6 do 9 člana 27, st. 1 do 4 člana 28 ovog zakona i propisa iz stava 7 člana 28 ovog zakona za zonu na koju bi se odlaganje odnosilo;
- 2) mapa puta kvaliteta vazduha iz tačke 1 ovog stava se dopunjuje informacijama o mjerama smanjenja zagađenja vazduha navedenim u propisu na koji se poziva u stavu 7 člana 28 ovog zakona i pokazuje kako će periodi prekoračenja iznad graničnih vrijednosti biti što je moguće kraći;
- 3) mapa puta kvaliteta vazduha iz tačke 1 ovog stava se oslanja na projekcije kvaliteta vazduha, uključujući one koje su urađene u svrhu opisivanja osnovnog scenarija koji se koristi kao osnova za plan kvaliteta vazduha ili mapu puta kvaliteta vazduha kako bi se pokazali efekti neakcije, uključujući projekciju evolucije emisija i koncentracija, kao i indikativnu putanju ka usklađenosti i procenju godinu usklađenosti po zagađivaču vazduha obuhvaćenom mapom puta kvaliteta vazduha, koja pokazuje kako će granične vrednosti biti postignute što je prije moguće i najkasnije do kraja odloženog roka za postizanje usklađenosti, uzimajući u obzir odgovarajuće i proporcionalne mjere;
- 4) mapa puta kvaliteta vazduha iz tačke 1 ovog stava opisuje kako će javnost, a posebno osjetljive kategorije populacije i ranjive grupe, biti obaviještena na koherentan i lako razumljiv način o posljedicama odlaganja za ljudsko zdravlje i životnu sredinu;
- 5) mapa puta kvaliteta vazduha iz tačke 1 ovog stava opisuje kako će se mobilizovati dodatna sredstva, uključujući putem relevantnih nacionalnih programa i programa finansiranja Unije, gdje je to primjenljivo, kako bi se ubrzalo poboljšanje kvaliteta vazduha u zoni na koju bi se odlaganje odnosilo;
- 6) uslovi navedeni u stavu 3 ovog člana su ispunjeni tokom cijelog perioda odlaganja roka za postizanje usklađenosti;
- 7) gdje se rok za postizanje usklađenosti odlaže u skladu sa stavom 1. drugog podstava ovog člana, ažurirana mapa puta kvaliteta vazduha na koju se odnosi taj podstav pokazuje da je prva mapa puta kvaliteta vazduha sprovedena ili da su preduzeti koraci u vezi sa njenim sprovođenjem, i dopunjuje se analizom koja pokazuje da se prvobitne prognoze o usklađenosti napravljene u skladu sa tačkom 3 ovog stava nisu ostvarile.

Tokom perioda odlaganja roka za postizanje usklađenosti u skladu sa stavom 1. ovog člana, sljedeći uslovi treba da budu ispunjeni:

1) Ministarstvo će izraditi izvještaj o implementaciji koji pokazuje da se mjere iz mape puta kvaliteta vazduha na koju se poziva u stavu 1 ovog člana, gdje je to primjenljivo kao ažurirano u skladu sa tačkom 2 ovog stava, sprovode.

Izvještaj u kojem je prikazano sprovođenje mjera, uključujući ažurirane projekcije emisija i, gdje je to moguće, koncentracija, biće podnesen Komisiji svake dvije i po godine, prvi put do 30. juna 2031. godine; gdje je relevantno, može se pozvati na najnovije programe i projekcije emisija o kojima se izvještava u skladu sa članovima 38. i 39. ovog zakona i pratećim informativnim izvještajem o inventaru, a gdje je to relevantno, izvještaj o implementaciji može biti integrisan u ažuriranu mapu puta kvaliteta vazduha;

14) analizu troškova i koristi od unapređenja kvaliteta vazduha.

Planovi kvaliteta vazduha

Član 25

U slučaju da u određenim zonama nivoi zagađujućih materija u ambijentalnom vazduhu prelaze bilo koju graničnu ili ciljnu vrijednost u skladu sa propisom iz člana 6 ovog zakona, Ministarstvo u saradnji sa jedinicama lokalne samouprave na čijoj se teritoriji ta zona nalazi, utvrđuje planove kvaliteta vazduha za te zone, kojima se propisuju odgovarajuće mjere za postizanje granične ili ciljne vrijednosti i za skraćivanje perioda prekoračenja na najkraće moguće vrijeme, ali ne duže od četiri godine od kraja kalendarske godine u kojoj je prvo prekoračenje zabilježeno.

Planovi kvaliteta vazduha iz stava 1 ovog člana utvrđuju se u najkraćem mogućem roku, a najkasnije u roku od dvije godine od kraja kalendarske godine u kojoj je zabilježeno prekoračenje bilo koje granične ili ciljne vrijednosti.

Ako je u određenoj zoni prekoračenje granične vrijednosti već obuhvaćeno mapom puta kvaliteta vazduha, Ministarstvo obezbjeđuje da se mjere predviđene tom mapom puta procijene i vrednuju na odgovarajući način kako bi se period prekoračenja skratio na najkraće moguće vrijeme i, kada je to potrebno, preduzmu dodatne i efikasnije mjere, uz sprovođenje postupka ažuriranja mape puta kvaliteta vazduha iz stava 5 člana 27 ovog zakona.

Ako u određenoj teritorijalnoj jedinici prosječne izloženosti nije ostvarena obaveza smanjenja prosječne izloženosti utvrđena u skladu sa propisom iz člana 6 ovog zakona, Ministarstvo u saradnji sa jedinicama lokalne samouprave utvrđuje planove kvaliteta vazduha za te teritorijalne jedinice prosječne izloženosti, kojima se utvrđuju i odgovarajuće mjere za postizanje obaveze smanjenja prosječne izloženosti i skraćivanje perioda prekoračenja na najkraće moguće vrijeme.

Planovi kvaliteta vazduha iz stava 4 ovog člana utvrđuju se u najkraćem mogućem roku, a najkasnije u roku od dvije godine od kraja kalendarske godine u kojoj je zabilježeno prekoračenje obaveze smanjenja prosječne izloženosti.

Planovi kvaliteta vazduha

Član 26

U slučajevima kada u teritorijalnim jedinicama koje obuhvataju najmanje jednu zonu, nivoi zagađujućih materija u ambijentalnom vazduhu prelaze bilo koju ciljnu vrijednost za ozon utvrđenu u skladu sa propisom iz člana 6 ovog zakona, Ministarstvo u saradnji sa organima jedinica lokalne samouprave koje obuhvataju te teritorijalne jedinice utvrđuje planove kvaliteta vazduha za te teritorijalne jedinice, kojima se utvrđuju i odgovarajuće mjere radi postizanja ciljne vrijednosti za ozon i skraćivanja perioda prekoračenja na najkraće moguće vrijeme.

Planovi kvaliteta vazduha iz stava 1 ovog člana utvrđuju se u najkraćem mogućem roku, a najkasnije u roku od dvije godine od kraja kalendarske godine u kojoj je zabilježeno prekoračenje ciljne vrijednosti za ozon.

Planovi kvaliteta vazduha iz stava 1 ovog člana mogu dodatno propisati obavezu poštovanja strožih graničnih vrijednosti emisija za srednja postrojenja za sagorijevanje i/ili srednje gasne turbine, na osnovu procjene o njihovoj potrebi, pod uslovom da primjena takvih graničnih vrijednosti emisija efikasno doprinosi značajnom poboljšanju kvaliteta vazduha.

Ako je u određenoj teritorijalnoj jedinici prekoračenje ciljne vrijednosti za ozon već obuhvaćeno mapom puta kvaliteta vazduha, mjere predviđene tom mapom puta moraju se procijeniti i vrednovati na odgovarajući način kako bi se period prekoračenja skratio na najkraće moguće vrijeme i, kada je to potrebno, sprovesti postupak ažuriranja mape puta kvaliteta vazduha iz člana 27 stav 5 ovog zakona.

Uzimajući u obzir geografske i meteorološke uslove, a u slučaju da bi sprovođenje mjera podrazumijevalo nesrazmjerne troškove, Ministarstvo može odustati od izrade planova kvaliteta vazduha ili mapa puta kvaliteta vazduha za rješavanje prekoračenja ozona, ako ne postoji značajan potencijal za smanjenje koncentracija ozona.

Ako plan kvaliteta vazduha ili mapa puta kvaliteta vazduha nijesu utvrđeni u skladu sa stavom 4 ovog člana, Ministarstvo je dužno da javnosti i Komisiji dostavi detaljno obrazloženje zbog čega ne postoji značajan potencijal za smanjenje prekoračenja.

vazduha i kvaliteta vazduha, mogu biti uključeni u sprovođenje planova kvaliteta vazduha i mapa puta kvaliteta vazduha.

Tokom perioda javnih konsultacija će biti omogućen pristup nacrtu plana kvaliteta vazduha ili nacrtu mape puta kvaliteta vazduha koji sadrže informacije, u skladu sa propisom iz stava 5 ovog člana, a informacije koje se stavljaju na raspolaganje javnosti, gdje je to moguće, treba da sadrže i netehnički sažetak relevantnih informacija.

Period procesa javnih konsultacija iz stava 1 ovog člana ne može biti kraći od 30 dana.

Radi pripreme nacrtu plana kvaliteta vazduha ili nacrtu mape puta kvaliteta vazduha u skladu sa ovim zakonom, Ministarstvo obrazuje stručni odbor, kojim se obezbjeđuje aktivno učešće svih zainteresovanih strana u pripremi, sprovođenju i ažuriranju planova kvaliteta vazduha i mapa puta kvaliteta vazduha.

Stručni odbor treba da uključi zainteresovane strane čije aktivnosti doprinose situaciji prekoračenja i koje se podstiču da predlože mjere koje mogu preduzeti kako bi doprinijele prestanku prekoračenja, kao i nevladine organizacije, kao što su organizacije za zaštitu životne sredine i zdravlja, organizacije potrošača, organizacije koje zastupaju interese osjetljive populacije i ranjivih grupa, druga relevantna tijela iz oblasti zdravstva, uključujući organizacije koje predstavljaju zdravstvene radnike, kao i relevantna udruženja iz industrije.

Ministarstvo dostavlja planove kvaliteta vazduha i mape puta kvaliteta vazduha Komisiji u roku od dva mjeseca od dana njihovog usvajanja.

Sadržaj planova kvaliteta vazduha i mape puta kvaliteta vazduha propisuje Ministarstvo.

Kratkoročni akcioni planovi

Član 29

U slučajevima da u određenoj zoni postoji rizik da nivoi zagađujućih materija pređu jedan ili više pragova upozorenja utvrđenih propisom iz člana 6 ovog zakona, Agencija u saradnji sa jedinicom lokalne samouprave na čijoj teritoriji se ta zona nalazi utvrđuje kratkoročne akcione planove kojima se određuju hitne mjere koje treba preduzeti u kratkom roku radi smanjenja rizika ili trajanja takvog prekoračenja.

U slučajevima da postoji rizik od prekoračenja praga upozorenja za ozon, kratkoročni akcioni plan se ne utvrđuje. Ako ne postoji značajan potencijal, uzimajući u obzir nacionalne geografske, meteorološke i ekonomske uslove, za smanjenje rizika, trajanja ili ozbiljnosti takvog prekoračenja.

U slučajevima kada je, za suspendovane čestice (PM₁₀ i PM_{2,5}), potencijal za smanjenje rizika od takvog prekoračenja značajno ograničen, uzimajući u obzir lokalne geografske i meteorološke uslove i specifičnosti sistema grijanja u domaćinstvima, Agencija u saradnji sa jedinicom lokalne samouprave može utvrditi kratkoročni akcioni plan koji je usmjeren samo na posebne aktivnosti sa ciljem zaštite opšte javnosti, kao i osjetljive populacije i ranjivih grupa, te obezbjeđivanja lako razumljivih informacija o preporučenom ponašanju radi smanjenja izloženosti izmjerenom ili prognoziranom prekoračenju.

Prilikom utvrđivanja kratkoročnih akcionih planova iz stava 1 ovog člana, Agencija može, u zavisnosti od konkretnog slučaja, predvidjeti djelotvorne mjere za kontrolu i, kada je to potrebno, privremenu obustavu aktivnosti koje doprinose riziku od prekoračenja odgovarajućih graničnih ili ciljnih vrijednosti ili praga upozorenja.

Kratkoročni akcioni planovi sadrže najmanje sljedeće mjere koje treba razmotriti radi rješavanja izvora koji doprinose riziku od prekoračenja praga upozorenja, u zavisnosti od lokalnih okolnosti i vrste zagađujuće materije:

- 1) ograničavanje saobraćaja vozila, naročito u blizini lokacija koje često posjećuju osjetljiva populacija i ranjive grupe;
- 2) javni prevoz sa sniženim cijenama ili besplatan javni prevoz;
- 3) obustavljanje radova na gradilištima;
- 4) čišćenje ulica;
- 5) fleksibilni oblici organizacije rada.

U zavisnosti od udjela glavnih izvora zagađenja u prekoračenjima koja se rješavaju, razmatraju se mjere koje se odnose na aktivnosti kao što su saobraćaj, građevinski radovi, industrijska postrojenja, poljoprivreda, upotreba proizvoda i grijanje u domaćinstvima.

- zone u kojima prekogranični prenos zagađenja vazduha iz jedne ili više država značajno doprinosi prekoračenjima graničnih ili ciljnih vrijednosti u tim zonama;
- teritorijalne jedinice prosječne izloženosti u kojima prekogranični prenos zagađenja vazduha iz jedne ili više država značajno doprinosi prekoračenjima nivoa utvrđenog obavezama smanjenja prosječne izloženosti u tim jedinicama.

Ministarstvo može dostaviti državama na koje se to odnosi i Evropskoj komisiji liste tih zona i teritorijalnih jedinica prosječne izloženosti, zajedno sa informacijama o koncentracijama i dokazima koji pokazuju da zagađenje vazduha iz prekograničnih izvora, uključujući i izvore iz trećih država na koje Crna Gora nema direktnu kontrolu, značajno doprinosi tim prekoračenjima.

VI. POBOLJŠANJE KVALITETA AMBIJENTALNOG VAZDUHA

Mjere za sprečavanje i smanjenje zagađenja vazduha

Član 31

Radi sprečavanja i smanjenja zagađenja vazduha i poboljšanja kvaliteta vazduha preduzimaju se sljedeće mjere:

- utvrđivanje graničnih vrijednosti emisija iz stacionarnih i mobilnih izvora zagađenja;
- utvrđivanje graničnih vrijednosti određenih zagađujućih supstanci u pojedinim proizvodima;
- utvrđivanje maksimalnih nacionalnih emisija za određene zagađujuće materije;
- postepeno smanjenje upotrebe supstanci koje oštećuju ozonski omotač;
- druge mjere za sprečavanje i smanjenje zagađenja.

Granične vrijednosti emisija

Član 32

Granične vrijednosti emisija zagađujućih supstanci i druge mjere usmjerene na smanjenje emisija iz stacionarnih izvora i djelatnosti koje uzrokuju emisije zagađujućih materija u vazduh propisuje Vlada.

Granične vrijednosti zagađujućih materija u tečnim gorivima naftnog porijekla

Član 33

Vrste tečnih goriva naftnog porijekla (u daljem tekstu: goriva), granične vrijednosti zagađujućih materija, sadržaj aditiva na bazi metala i druge karakteristike koje gorivo mora ispunjavati u odnosu na zaštitu životne sredine radi stavljanja u promet, goriva koja se koriste na brodovima i drugim plovilima u lukama, teritorijalnim vodama i isključivoj ekonomskoj zoni, kao i u zonama kontrole emisija sumpornih oksida, način određivanja i praćenja karakteristika goriva, metode za smanjenje emisija zagađujućih materija u vazduh, njihovo odobravanje i određivanje probnih perioda za nove metode smanjenja emisija i izvještavanje o usklađenosti sa graničnim vrijednostima ili sadržaju zagađujućih materija, kao i uslove za stavljanje goriva na tržište ili korišćenje propisuje Vlada.

Praćenje kvaliteta goriva

Član 34

Preduzeća, druga pravna i fizička lica koja uvoze gorivo dužna su, prije stavljanja goriva na tržište ili prije upotrebe goriva koje su nabavila za sopstvene potrebe, obezbijediti praćenje kvaliteta goriva u skladu s godišnjim programom praćenja kvaliteta goriva, zaključujući ugovor sa ovlašćenim pravnim licem iz člana 37 ovog zakona.

Program iz stava 1 ovog člana sprovodi se u ljetnjem period, od 1. maja do 30. septembra i u zimskom period, od 1. oktobra do 30. aprila.

Program iz stava 1 ovog člana u skladu sa MEST EN standardom 14274 na predlog Agencije donosi Ministarstvo.

Program iz stava 1 ovog člana objavljuje se u "Službenom listu Crne Gore".

Emisija isparljivih organskih jedinjenja tokom skladištenja i distribucije goriva

Član 35

Tehničke standarde za zaštitu vazduha od emisija isparljivih organskih jedinjenja koja nastaju skladištenjem, distribucijom i točenjem benzina propisuje ministar.

Vlada donosi Program kontrole zagađenja vazduha radi ispunjavanja obaveza smanjenja emisija zagađujućih materija u skladu sa propisom iz člana 38 ovog zakona.

Ministarstvo obezbjeđuje pripremu Programa kontrole zagađenja vazduha.

Program kontrole zagađenja vazduha mijenja se i dopunjuje najmanje svake četiri godine.

Ne dovodeći u pitanje stav 3 ovog člana, politike i mjere smanjenja emisija sadržane u Programu kontrole zagađenja vazduha ažuriraju se u roku od 18 mjeseci od dostavljanja najnovijeg nacionalnog inventara emisija ili nacionalnih projekcija emisija, gde dostavljeni podaci ukazuju na nepoštovanje ili rizik od nepoštovanja nacionalnih obaveza smanjenja emisija utvrđenih propisom iz člana 38 ovog zakona.

Ministarstvo će obavijestiti Evropsku komisiju o usvajanju Programa kontrole zagađenja vazduha i dostaviti relevantne informacije iz Programa u odgovarajućem formatu u roku od dva mjeseca od njegovog usvajanja.

Prije finalizacije nacрта i donošenja Programa od strane Vlade, Ministarstvo organizuje javnu raspravu o nacrtu Programa i svim značajnim izmjenama i dopunama, u skladu sa nacionalnim propisima o učešću javnosti u pitanjima životne sredine, i konsultuje nadležne organe čije nadležnosti mogu biti pogođene sprovođenjem Programa u oblastima zagađenja vazduha, kvaliteta vazduha i upravljanja na nacionalnom nivou.

Ministarstvo će, gdje je to primjereno, sprovesti prekogranične konsultacije o nacrtu Programa kontrole zagađenja vazduha, prije finalizacije nacрта i usvajanja.

Program kontrole zagađenja vazduha i sve njegove izmjene i dopune biće objavljene na internet stranici Ministarstva.

Ministarstvo će obavijestiti Evropsku komisiju o izmjenama i dopunama Programa kontrole zagađenja vazduha u roku od dva mjeseca od njihovog usvajanja.

Praćenje uticaja zagađenja vazduha na ekosisteme

Član 40

Praćenje negativnog uticaja zagađenja vazduha na ekosisteme sprovodi se u okviru mreže monitoring stanica koje predstavljaju slatke vode, prirodna i poluprirodna staništa i šumske ekosisteme na teritoriji Crne Gore (u daljem tekstu: mreža monitoringa).

Mrežu monitoringa iz stava 1 ovog člana određuje Ministarstvo.

Monitoring se sprovodi u skladu sa Programom praćenja uticaja zagađenja vazduha na ekosisteme.

Program praćenja uticaja zagađenja vazduha na ekosisteme donosi ministar i objavljuje na internet stranici Ministarstva.

Ministarstvo uspostavlja i održava informacioni sistem za prikupljanje, obradu i izvještavanje podataka sa mreže monitoringa i drugih relevantnih podataka u svrhu izvještavanja Evropskoj agenciji za životnu sredinu i Evropskoj komisiji.

Izvještavanje o monitoringu negativnog uticaja zagađenja vazduha na ekosisteme

Član 41

Informacije i podaci iz praćenja negativnog uticaja zagađenja vazduha na ekosisteme obezbjeđuju Ministarstvo i drugi nadležni organi i stručne institucije, svaki u okviru svoje nadležnosti, u skladu sa propisima o praćenju kvaliteta vazduha, meteoroloških parametara, voda, šuma i zemljišta.

Monitoring negativnog uticaja zagađenja vazduha na ekosisteme iz člana 40 ovog zakona obavljaju:

- 1) CETI – sprovodi monitoring kvaliteta vazduha, uključujući praćenje taloženja zagađenja i koncentracije ozona pri tlu;
- 2) Zavod – obavlja meteorološka mjerenja i pruža meteorološke podatke;
- 3) Uprava za vode – obavlja monitoring površinskih voda u skladu sa Zakonom o vodama;
- 4) Uprava za šume – obavlja monitoring šumskih ekosistema u skladu sa relevantnim zakonodavstvom;
- 5) Agencija za zaštitu životne sredine – obavlja monitoring zemljišta u skladu sa Zakonom o poljoprivrednom zemljištu.

Član 46

Vlasnici i/ili korisnici stacionarnih izvora zagađenja dužni su:

- 1) voditi evidenciju o stacionarnom izvoru i svakoj promjeni (rekonstrukciji) istog;
- 2) obezbijediti redovno praćenje i mjerenje emisija zagađujućih materija;
- 3) voditi evidenciju o praćenju i izvršenim mjerenjima sa podacima o mjestima mjerenja, rezultatima mjerenja i o učestalosti mjerenja emisija;
- 4) voditi evidenciju o utrošenom gorivu i otpadu tokom procesa sagorijevanja;
- 5) voditi evidenciju o radu uređaja za smanjenje emisija.

Podaci iz stava 1 ovog člana dostavljaju se organu lokalne samouprave na čijoj se teritoriji nalaze stacionarni izvori i Agenciji. Za mobilne izvore zagađenja vazduha, podaci o izvorima emisija vode se na način utvrđen posebno popisom.

Lokalni registri izvora zagađenja vazduha

Član 47

Na osnovu podataka iz člana 45 stav 1 ovog zakona, lokalna uprava vodi registar izvora zagađenja vazduha sa podacima o prostornom rasporedu i kapacitetima izvora, kao i o svim promjenama i rekonstrukcijama.

Podaci iz registra izvora zagađenja iz stava 1 dostavljaju se Agenciji koja vodi integralni katastar zagađivača životne sredine.

VII INFORMISANJE I IZVJEŠTAVANJE

Javno informisanje

Član 48

Agencija obezbjeđuje blagovremeno i odgovarajuće informisanje javnosti i relevantnih organizacija, naročito organizacija za zaštitu životne sredine i zdravlja, potrošačkih organizacija, organizacija koje zastupaju interese osjetljive grupa stanovništva i ranjivih grupa, organizacija zdravstvenih radnika, drugih relevantnih tijela iz oblasti zdravstva i relevantnih udruženja iz oblasti industrije, o:

- 1) kvalitetu vazduha u skladu sa članom 49 ovog zakona;
- 2) lokaciji mjesta uzorkovanja za sve zagađujuće materije u vazduhu, kao i o svim problemima u ispunjavanju zahtjeva za pokrivenost podacima po mjestu uzorkovanja i zagađujućoj materiji;
- 3) svakoj odluci o odlaganju roka u skladu sa članom 22 ovog zakona;
- 4) planovima kvaliteta vazduha i mapama puta za kvalitet vazduha u skladu sa čl. 25 i 26 ovog zakona;
- 5) kratkoročnim akcionim planovima utvrđenim u skladu sa članom 29 ovog zakona;
- 6) efektima prekoračenja graničnih vrijednosti, ciljnih vrijednosti, obaveza smanjenja prosječne izloženosti, ciljnih koncentracija prosječne izloženosti, pragova upozoravanja i pragova obavještanja u sažetoj procjeni;
- 7) sažetoj procjeni koja, gdje je to primjereno, uključuje dodatne informacije i procjene o životnoj sredini kao i informacije o zagađujućim materijama koji se prate na super stanicama iz člana 16 ovog zakona.

Agencija uspostavlja i čini javno dostupnim putem internet stranice, na lako razumljiv način, indeks kvaliteta vazduha koji obuhvata satna ažuriranja najmanje za sumpor-dioksid, azot-dioksid, suspendovane čestice (PM₁₀ and PM_{2,5}) i ozon, pod uslovom da postoji obaveza praćenja tih zagađujućih materija u skladu sa ovim zakonom.

Taj indeks može uključivati dodatne zagađujuće materije, kada je to relevantno.

U mjeri u kojoj je to moguće, indeks kvaliteta vazduha usklađuje se sa preporukama Svjetske zdravstvene organizacije.

Indeks kvaliteta vazduha zasnivaće se na indeksima kvaliteta vazduha na nivou koje je obezbijedila Evropska agencija za životnu sredinu i sadrži informacije o uticajima na zdravlje, uključujući informacije prilagođene osjetljivim i ranjivim grupama stanovništva.

Indeks kvaliteta vazduha koji obezbjeđuje Evropska agencija za životnu sredinu može se koristiti radi ispunjavanja zahtjeva iz stava 2, 3, 4 i 5 ovog člana.

- najvišu jednočasovnu koncentraciju i, u slučaju ozona, dodatno najvišu prosječnu osmočasovnu koncentraciju;
- 2) prognozu za naredno poslijepodne i/ili naredne dane:
- geografsko područje na kojem se očekuje prekoračenje praga upozoravanja ili praga obavještanja;
  - očekivane promjene u zagađenju (poboljšanje, stabilizacija ili pogoršanje), zajedno sa razlozima za te promjene;
- 3) informacije o grupama stanovništva na koje se prekoračenje odnosi, mogućim zdravstvenim efektima i preporučenom ponašanju:
- informacije o rizičnim grupama stanovništva;
  - opis mogućih simptoma;
  - preporučene mjere opreza za stanovništvo na koje se odnosi;
  - mjesto na kojem se mogu naći dodatne informacije;
- 4) informacije o kratkoročnim akcionim planovima i preventivnim mjerama za smanjenje zagađenja ili izloženosti zagađenju: navođenje glavnih sektora izvora zagađenja; preporuke za mjere za smanjenje emisija iz antropogenih izvora;
- 5) preporuke za smanjenje izloženosti;
- 6) u slučaju predviđenih prekoračenja, javnosti se, u mjeri u kojoj je to moguće, dostavljaju podaci iz tač. 1 do 5 ovog stava.

Kada dođe do prekoračenja ili postoji rizik od prekoračenja bilo koje granične vrijednosti, ciljne vrijednosti, obaveze smanjenja prosječne izloženosti, praga upozoravanja ili praga obavještanja, informacije iz ovog člana dodatno se promoviraju i čine dostupnim javnosti.

Informacioni sistem o kvalitetu vazduha

Član 50

Informacioni sistem o kvalitetu vazduha, koji je sastavni dio informacionog sistema zaštite životne sredine, sadrži:

- 1) podatke o kvalitetu vazduha iz državnih i lokalnih mreža, uključujući lokacije mjernih mjesta i primijenjene metode mjerenja;
- 2) meteorološke podatke i podatke dobijene modeliranjem i prognostičkim metodama;
- 3) podatke iz registra izvora zagađenja vazduha;
- 4) podatke o supstancama koje oštećuju ozonski omotač;
- 5) podatke iz Nacionalnog inventara emisija zagađujućih materija u vazduh;
- 6) izvještaje o kvalitetu vazduha;
- 7) mjere i programe za zaštitu i unapređenje kvaliteta vazduha;
- 8) tekstove međunarodnih sporazuma i konvencija, nacionalnog zakonodavstva i zakonodavstva Evropske unije o kvalitetu vazduha;
- 9) strategije, planove i programe koji se odnose na kvalitet vazduha;
- 10) podatke o pravnim subjektima koji se bave praćenjem kvaliteta vazduha i emisija;
- 11) podatke o sprovedenom inspekcijskom nadzoru;
- 12) podatke o izrečenim kaznama;
- 13) druge podatke relevantne za kvalitet vazduha.

Informacije o kvalitetu vazduha

Član 51

Na osnovu podataka dobijenih realizacijom godišnjeg Programa praćenja kvaliteta vazduha i drugih podataka, Agencija priprema godišnje informacije o kvalitetu vazduha (u daljem tekstu: informacije).

Informacije iz stava 1 ovog člana naročito sadrže:

- podatke o prekoračenju graničnih vrijednosti, ciljnih vrijednosti, dugoročnih ciljeva i pragova upozoravanja i obavještanja u odnosu na odgovarajuće periode prosjeka, zabilježene u prethodnoj godini;
- podatke o posljedicama tih prekoračenja;
- spisak zona u kojima se prekoračenje propisanih graničnih vrijednosti može pripisati prirodnim izvorima,

Svi sudski postupci i zahtjevi u oblasti zaštite životne sredine po ovom zakonu smatraju se hitnim.

informacije o pristupu postupcima upravne i sudske kontrole

Član 55

Praktične informacije o pristupu postupcima upravne i sudske kontrole iz člana 52 ovog zakona moraju biti dostupne javnosti.

Naknada štete po ljudsko zdravlje

Član 56

Fizička lica koja pretrpe štetu po zdravlje uzrokovanu kršenjem pravila o donošenju i sprovođenju planova kvaliteta vazduha ili mapa puta za kvalitet vazduha iz čl. 25 i 27 ovog zakona, kao i donošenju i sprovođenju kratkoročnih akcionih planova iz člana 29 ovog zakona, koje su nadležni organi učinili namjerno ili iz nepažnje, imaju pravo da zahtijevaju i ostvare naknadu te štete.

Postupci koji se odnose na zahtjeve za naknadu štete moraju biti osmišljeni i primjenjivani na način da ne onemoguće ili pretjerano otežaju ostvarivanje prava na naknadu štete u skladu sa stavom 1 ovog člana.

Fizičko lice iz stava 1 ovog člana može podnijeti tužbu za naknadu štete u roku od pet godina od dana kada je povreda prestala i kada je lice koje zahtijeva naknadu saznalo ili je razumno moglo saznati da je pretrpjelo štetu prouzrokovanu tom povredom u skladu sa zakonom.

IX FINANSIRANJE ZAŠTITE VAZDUHA

Izvori finansiranja

Član 57

Sredstva za finansiranje zaštite i poboljšanja kvaliteta vazduha obezbjeđuju se iz:

- 1) Budžeta;
- 2) budžeta jedinice lokalne samouprave; i
- 3) drugih izvora u skladu sa ovim zakonom.

Korišćenje sredstava

Član 58

Sredstva iz člana 57 ovog zakona koriste se:

1) iz Budžeta za:

- procjenu kvaliteta vazduha i klasifikaciju zona prema kategorijama kvaliteta vazduha;
- uspostavljanje, održavanje, funkcioniranje i razvoj nacionalne mreže;
- sprovođenje programa praćenja kvaliteta vazduha u nacionalnoj mreži;
- mjerenja za posebne namjene;
- pripremu i sprovođenje Nacionalne strategije upravljanja kvalitetom vazduha;
- sprovođenje planova za kvalitet vazduha i kratkoročnih akcionih planova;
- uspostavljanje i održavanje inventara emisija plinova i informacionog sistema o kvalitetu vazduha;
- ispunjavanje obaveza preuzetih međunarodnim sporazumima,
- finansiranje i/ili sufinansiranje drugih projekata, programa i mjera usmjerenih na zaštitu i poboljšanje kvaliteta vazduha

2) iz budžeta jedinice lokalne samouprave za:

- uspostavljanje i održavanje lokalne mreže za praćenje kvaliteta vazduha;
- sprovođenje programa praćenja kvaliteta vazduha u lokalnoj mreži;
- sprovođenje planova za kvalitet vazduha i kratkoročnih akcionih planova;
- vođenje lokalnog registra izvora zagađenja vazduha; i
- finansiranje i/ili sufinansiranje drugih projekata, programa i mjera usmjerenih na zaštitu i poboljšanje kvalitete vazduha.

- 5) stavlja u promet goriva koja prelaze propisane granične vrijednosti sadržaja zagađujućih materija (član 33 stav 3);
- 6) vrši pretakanje i skladištenje benzina bez primjene propisanih tehničkih standarda zaštite vazduha od emisije isparljivih organskih jedinjenja koja nastaju pri skladištenju, pretakanju i distribuciji motornog benzina ili koristi neispravne uređaje i opremu (član 35 stav 3);
- 7) ne dostavi Agenciji podatke za izradu inventara emisija (član 43 stav 2);
- 8) ne pribavi dozvolu Agencije za dozvoljene emisije zagađujućih materija u vazduh (član 45 stav 2);
- 9) ne vodi evidenciju o količini goriva koje stavlja u promet ili ga pribavlja za sopstvene potrebe i podatke iz evidencije ne dostavi Agenciji do 31. marta tekuće godine za prethodnu godinu (član 45 stav 4);
- 10) ne obezbijedi praćenje kvaliteta goriva (član 45 stav 5);
- 11) ne vodi evidenciju o stacionarnom izvoru zagađivanja i svakoj njegovoj promjeni (rekonstrukciji) (član 46 stav 1 tačka 1);
- 12) ne obezbijedi redovno praćenje i mjerenje emisija zagađujućih materija (član 46 stav 1 tačka 2);
- 13) ne vodi evidenciju o praćenju i izvršenim mjerenjima sa podacima o mjestima mjerenja, rezultatima mjerenja i učestalosti mjerenja emisija (član 46 stav 1 tačka 3);
- 14) ne vodi evidenciju o korišćenom gorivu i otpadu u procesu sagorijevanja (član 46 stav 1 tačka 4);
- 15) ne vodi evidenciju o radu uređaja za smanjenje emisija (član 46 stav 1 tačka 5);
- 16) ne dostavi podatke iz člana 46 stav 1 ovog zakona organu lokalne samouprave na čijoj teritoriji se nalaze stacionarni izvori zagađivanja (član 46 stav 2).

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom od 500 eura do 4.000 eura.

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana preduzetnik će se kazniti novčanom kaznom od 1.000 eura do 12.000 eura.

Novčane kazne za odgovorno lice

Član 63

Novčanom kaznom od 500 eura do 4.000 eura kazniće se za prekršaj odgovorno lice u organu lokalne samouprave ako:

- 1) javno ne objavi i ne dostavi Agenciji podatke utvrđene praćenjem kvaliteta vazduha u lokalnoj mreži do 31. marta tekuće godine za prethodnu godinu (član 15 stav 5);
- 2) ne vodi registar izvora zagađivanja (član 47 stav 1).

XII PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Podzakonski akti

Član 64

Podzakonski akti za sprovođenje ovog zakona donijeće se u roku od dvije godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Do donošenja propisa iz stava 1 ovog člana primjenjivaće se podzakonski akti donijeti na osnovu Zakona o zaštiti vazduha („Službeni list CG”, br. 25/10 i 43/15), ako nijesu u suprotnosti sa ovim zakonom.

Donošenje Nacionalne strategije

Član 65

Nacionalna strategija donijeće se najkasnije do 31. decembra 2027. godine.

Donošenje inicijalnog Programa kontrole zagađenja vazduha

Član 66

Inicijalni Program kontrole zagađenja vazduha iz člana 38 ovog zakona donijeće se najkasnije do 31. decembra 2027. godine.

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ ANALIZI PROCJENE UTICAJA PROPISA	
PREDLAGAČ	Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera
NAZIV PROPISA	Predlog zakona o zaštiti vazduha
1. Definisanje problema <ul style="list-style-type: none"> - Koje probleme treba da riješi predloženi akt? - Koji su uzroci problema? - Koje su posljedice problema? - Koji su subjekti oštećeni, na koji način i u kojoj mjeri? - Kako bi problem evoluirao bez promjene propisa (“status quo” opcija)? 	
<ul style="list-style-type: none"> • Ciljevi predloženog Zakona o zaštiti vazduha su dalje usklađivanje crnogorskog zakonodavstva sa pravnom tekovinom Evropske unije u oblasti kvaliteta vazduha u skladu sa završnim mjerilom za zatvaranje Pregovaračkog poglavlja 27 - životna sredina i klimatske promjene. • Kvalitet vazduha u Crnoj Gori u pojedinim zonama i aglomeracijama ne ispunjava propisane standarde kvaliteta ambijentalnog vazduha, posebno u pogledu koncentracija suspendovanih čestica (PM10 i PM2.5), sumpor-dioksida (SO₂) i azotnih oksida (NO_x). • Prekoračenja graničnih vrijednosti najčešće se javljaju u zimskom periodu, naročito u urbanim sredinama i u sjevernoj zoni kvaliteta vazduha. Glavni uzroci zagađenja vazduha su: <ul style="list-style-type: none"> – proizvodnja električne energije, – individualna ložišta u domaćinstvima koja koriste čvrsta goriva, – drumski saobraćaj, – industrijske aktivnosti, – poljoprivredne emisije. • Postojeći zakonodavni okvir djelimično uređuje oblast upravljanja kvalitetom vazduha, ali je potrebno njegovo unapređenje. Bez rješavanja navedenih pitanja postoji rizik da Crna Gora ne bi mogla zatvoriti pregovaračko poglavlje 27 (Životna sredina i klimatske promjene): <ul style="list-style-type: none"> – usklađivanja sa pravnom tekovinom Evropske unije, uključujući novu Direktivu EU o ambijentalnom vazduhu iz 2024. godine, koja predviđa strože granične vrijednosti za PM2.5 i NO_x, unaprijeđene zahtjeve za monitoring i izvještavanje, te pojačane obaveze za informisanje javnosti, – jačanja sistema monitoringa i upravljanja kvalitetom vazduha, – unapređenja planiranja mjera za smanjenje emisija, – povećanja transparentnosti i informisanja javnosti. • Bez donošenja novog zakona, upravljanje kvalitetom vazduha bi se nastavilo kroz postojeći zakonodavni okvir, što bi otežalo ostvarivanje ciljeva zaštite zdravlja stanovništva i životne sredine, kao i usaglašavanje sa obavezama iz nove EU Direktive 2024/2881, što bi dalje moglo uticati na evropske integracije i pristup fondovima EU za zaštitu životne sredine. 	
2. Ciljevi <ul style="list-style-type: none"> - Koji ciljevi se postižu predloženim propisom? - Navesti usklađenost ovih ciljeva sa postojećim strategijama ili programima Vlade, ako je 	

primjenljivo.

• Opšti cilj:

- Dalje usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa pravnom tekovinom Evropske unije
- Jačanje institucionalnih kapaciteta i regulatornog okvira radi efikasnijeg nadzora, praćenja i izvještavanja
- Unapređenje kvaliteta ambijentalnog vazduha u Crnoj Gori i smanjenje negativnih uticaja zagađenja vazduha na zdravlje ljudi i životnu sredinu.

• Specifični ciljevi

- Ciljevi ovog zakona u potpunosti su usklađeni sa:
- Programom pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji 2024–2027, u okviru pregovaračkih poglavlja 27 – Životna sredina i klimatske promjene;
- Akcionim planom za ispunjavanje završnih mjerila u Poglavlju 27;
- Strategijom održivog razvoja Crne Gore
- uspostavljanje efikasnog sistema upravljanja kvalitetom vazduha
- smanjenje emisija glavnih zagađujućih materija (SO₂, NO_x, PM10, PM2.5, VOC, NH₃)
- unapređenje sistema monitoringa kvaliteta vazduha
- unapređenje planiranja mjera za poboljšanje kvaliteta vazduha
- jačanje institucionalne saradnje između nadležnih organa
- obezbjeđivanje pristupa informacijama i učešća javnosti u oblasti zaštite vazduha

Navedeni ciljevi Zakona o zaštiti vazduha usklađeni su sa Programom pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji 2024–2027, u okviru pregovaračkog poglavlja 27 – Životna sredina i klimatske promjene, Akcionim planom za ispunjavanje završnih mjerila u Poglavlju 27, kao i Agendom o održivom razvoju do 2030. godine (Agenda 2030), posebno ciljem 3 (Zdravlje i blagostanje).

Izrada Predloga zakona o zaštiti vazduha predviđena je predlogom Programa rada Vlade Crne Gore za IV kvartal 2026. godine (NSOR – Tematsko područje: Zaštita životne sredine i klimatske promjene).

3. Opcije

- **Koje su moguće opcije za ispunjavanje ciljeva i rješavanje problema? (uvijek treba razmatrati “status quo” opciju i preporučljivo je uključiti i neregulatornu opciju, osim ako postoji obaveza donošenja predloženog propisa).**
- **Objasniti preferiranu opciju?**

• Opcija 1 – Status quo (bez donošenja novog zakona)

- Ova opcija podrazumijeva zadržavanje postojećeg zakonodavnog okvira bez dodatnog unapređenja sistema upravljanja kvalitetom vazduha.
- Nedostaci ove opcije su:
  - ograničena efikasnost postojećih mjera,
  - nedovoljno usklađivanje sa EU zakonodavstvom,
  - slabija koordinacija između institucija,
  - sporije smanjenje emisija zagađujućih materija.

• Opcija 2 – Neregulatorna opcija

- Ova opcija podrazumijeva unapređenje sistema zaštite vazduha kroz strateške dokumente, programe i dobrovoljne mjere bez donošenja novog zakona.
- Ova opcija ima ograničen učinak jer:
  - ne obezbjeđuje pravno obavezujuće mjere,

- ne omogućava uvođenje novih institucionalnih mehanizama upravljanja,
- otežava sprovođenje međunarodnih obaveza.

- **Opcija 3 – Regulatorna opcija (donošenje novog zakona)**

- Donošenje novog Zakona o zaštiti vazduha omogućava:

- jasnije definisanje nadležnosti institucija,
- unapređenje sistema monitoringa kvaliteta vazduha,
- donošenje planova i programa za poboljšanje kvaliteta vazduha,
- efikasnije sprovođenje mjera za smanjenje emisija,
- usklađivanje sa EU direktivama u oblasti kvaliteta vazduha.

- Ova opcija je ocijenjena kao najefikasnija za postizanje definisanih ciljeva.

4. Analiza uticaja

- **Na koga će i kako će najvjerojatnije uticati rješenja u propisu - nabrojati pozitivne i negativne uticaje, direktne i indirektne.**
- **Koje troškove će primjena propisa izazvati građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima)**
- **Da li pozitivne posljedice donošenja propisa opravdavaju troškove koje će on stvoriti,**
- **Da li se propisom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija;**
- **Uključiti procjenu administrativnih opterećenja i biznis barijera.**

- Rješenja data u propisu uticaće na: stanovništvo, organe državne uprave, organe lokalne samouprave, kao i pravna lica i privredna društva, posebno u sektoru energetike i industrije.
- **Pozitivni direktni uticaji** očekuju se prije svega na građane, kroz unapređenje kvaliteta ambijentalnog vazduha, smanjenje koncentracija zagađujućih materija i smanjenje rizika po zdravlje stanovništva. Takođe, zakon doprinosi unapređenju sistema monitoringa kvaliteta vazduha, transparentnosti podataka i pravovremenog informisanja javnosti.
- **Pozitivni indirektni uticaji** odnose se na unapređenje javnog zdravlja, smanjenje troškova zdravstvenog sistema povezanih sa bolestima izazvanim zagađenjem vazduha, kao i na dugoročno unapređenje kvaliteta životne sredine i održivi razvoj. Zakon takođe doprinosi usklađivanju nacionalnog zakonodavstva sa pravnom tekovinom Evropske unije u oblasti zaštite vazduha, što ima pozitivan uticaj na proces evropskih integracija.
- **Negativni direktni uticaji** mogu se javiti kod određenih privrednih subjekata, naročito u sektorima industrije, energetike i drugih djelatnosti koje predstavljaju značajne izvore emisija zagađujućih materija. Ovi subjekti mogu imati obavezu usklađivanja sa strožim standardima emisija, unapređenja tehnologija i sprovođenja mjera za smanjenje emisija.
- **Indirektni negativni uticaji** mogu se ogledati u potrebi za dodatnim administrativnim procedurama, izvještavanjem i prilagođavanjem poslovanja novim regulatornim zahtjevima.
- **Primjena zakona može izazvati određene troškove** za privredne subjekte, naročito za one koji su identifikovani kao izvori emisija zagađujućih materija u vazduh. Ovi troškovi mogu uključivati:
  - ulaganja u modernizaciju tehnologija i opreme radi smanjenja emisija zagađujućih materija;
  - troškove sprovođenja mjerenja i monitoringa emisija;
  - troškove izrade potrebne dokumentacije i izvještavanja nadležnim organima;
  - eventualna ulaganja u energetski efikasnije i ekološki prihvatljivije proizvodne procese.
- Propis neće izazvati troškove građanima, ali može malim i srednjim preduzećima. Ovi troškovi mogu predstavljati određeno finansijsko opterećenje sektoru malih i srednjih preduzeća, posebno u slučajevima kada je potrebno prilagoditi postojeću opremu ili proizvodne procese.
- Pozitivne posljedice donošenja Zakona o zaštiti vazduha opravdavaju troškove koji mogu nastati njegovom primjenom.

- Dugoročne koristi od unapređenja kvaliteta vazduha, smanjenja zagađenja i zaštite zdravlja stanovništva imaju značajan društveni i ekonomski značaj. Smanjenje zdravstvenih rizika i troškova liječenja, poboljšanje kvaliteta života građana, kao i očuvanje životne sredine predstavljaju značajne koristi koje prevazilaze troškove prilagođavanja propisu.
- Pored toga, usklađivanje sa standardima Evropske unije doprinosi unapređenju investicionog ambijenta i jačanju održivog razvoja.
- Propis indirektno može doprinijeti stvaranju novih privrednih subjekata i jačanju tržišne konkurencije, naročito u oblastima koje se odnose na zaštitu životne sredine, energetska efikasnost i razvoj čistih tehnologija.
- Primjena zakona može podstaći razvoj tržišta za:
  - tehnologije za smanjenje emisija zagađujućih materija,
  - opremu za monitoring kvaliteta vazduha,
  - usluge mjerenja i laboratorijskih analiza,
  - konsultantske usluge u oblasti zaštite životne sredine.
- Na taj način, propis može stimulisati razvoj inovacija i novih poslovnih aktivnosti u oblasti zelene ekonomije.
- Primjena zakona može dovesti do određenog povećanja administrativnih obaveza za privredne subjekte koji predstavljaju izvore emisija zagađujućih materija. Ove obaveze se prvenstveno odnose na dostavljanje podataka o emisijama, sprovođenje mjerenja i poštovanje propisanih standarda i procedura.
- Međutim, navedena administrativna opterećenja predstavljaju standardnu praksu u oblasti zaštite životne sredine i ne predstavljaju značajnu prepreku za obavljanje privredne djelatnosti. Takođe, zakon ima za cilj uspostavljanje jasnog i transparentnog regulatornog okvira koji omogućava predvidivo poslovno okruženje i ravnopravne uslove za sve učesnike na tržištu.
- U cjelini posmatrano, administrativna opterećenja i potencijalne biznis barijere su ograničene i proporcionalne cilju zaštite zdravlja ljudi i životne sredine.

5. Procjena fiskalnog uticaja

- Da li je potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore za implementaciju propisa i u kom iznosu?;
- Da li je obezbjeđenje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda? Obrazložiti;
- Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze? Obrazložiti;
- Da li su neophodna finansijska sredstva obezbijeđena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu, odnosno da li su planirana u budžetu za narednu fiskalnu godinu?;
- Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proisteći finansijske obaveze?;
- Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihod za budžet Crne Gore?;
- Obrazložiti metodologiju koja je korišćena prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda;
- Da li su postojali problemi u preciznom obračunu finansijskih izdataka/prihoda? Obrazložiti;
- Da li su postojale sugestije Ministarstva finansija na nacrt/predlog propisa?;
- Da li su dobijene primjedbe implementirane u tekst propisa? Obrazložiti.

Uticaj na Budžet

- Za sprovođenje ovog zakona potrebno je obezbijediti finansijska sredstva iz budžeta Crne Gore. Sredstva su potrebna za sprovođenje aktivnosti i mjera koje se odnose na **upravljanje kvalitetom vazduha, uspostavljanje i održavanje sistema monitoringa, kao i za izradu i sprovođenje planskih dokumenata.**
- Finansijska sredstva biće usmjerena naročito na sljedeće aktivnosti:
  - održavanje i unapređenje **Državne mreže za monitoring kvaliteta vazduha**, uključujući nabavku, održavanje i kalibraciju mjerne opreme;
  - sprovođenje **Programa praćenja kvaliteta vazduha** i obradu prikupljenih podataka;
  - sprovođenje stručnih i tehničkih aktivnosti koje obavljaju **Agencija za zaštitu životne sredine, Centar za ekotoksikološka istraživanja (CETI), Institut za hidrometeorologiju i seizmologiju (IHMS)** i druge

- nadležne institucije;
- izradu i sprovođenje **Nacionalne strategije upravljanja kvalitetom vazduha**;
- izradu i sprovođenje **planova kvaliteta vazduha, mapa puta za kvalitet vazduha i kratkoročnih akcionih planova**;
- obezbjeđivanje javnog informisanja o kvalitetu vazduha i funkcionisanje informacionog sistema za razmjenu podataka;
- sprovođenje aktivnosti u vezi sa međunarodnim izvještavanjem i razmjenom podataka o kvalitetu vazduha.
- U odnosu na važeći Zakon o zaštiti vazduha, **inovirani predlog Zakona o zaštiti vazduha ne iziskuje nova ili dodatna fiskalna i administrativna opterećenja**.
- Tačan iznos finansijskih sredstava **biće utvrđen kroz godišnje budžete nadležnih institucija i zavisice od dinamike realizacije mjera i potreba za modernizacijom sistema monitoringa**. Veći dio aktivnosti koje zakon propisuje sprovodiće se kroz postojeće institucionalne kapacitete i budžetske programe nadležnih organa.
- Primjena ovog zakona neće zahtijevati značajno povećanje budžetskih sredstava jer će aktivnosti monitoringa, izvještavanja i nadzora biti integrisane u postojeće kapacitete Agencije za zaštitu životne sredine i jedinica lokalne samouprave. Eventualna jednokratna ulaganja odnosiće se na nabavku mjernih instrumenata i uspostavljanje informacionog sistema, a moguća su i dodatna sredstva iz međunarodnih donatorskih projekata. Zakonom se, takođe, predviđa prihod kroz prekršajne kazne i podsticaj za privredne subjekte koji investiraju u smanjenje emisija.
- Finansijska sredstva za sprovođenje dijela aktivnosti predviđenih ovim zakonom već su **obezbijedena za tekuću fiskalnu godinu kroz budžetske programe institucija nadležnih za oblast zaštite životne sredine**.
- Programom monitoringa za 2026.godinu, Agenciji za zaštitu životne sredine na izdatku 4147- Konsultantske usluge, projekti i studije, predviđena su sredstva u iznosu od 246.800,00 EUR za praćenje kvaliteta vazduha i kalibraciju mjerne opreme.
- Obezbjedenje finansijskih sredstava nije jednokratno, već predstavlja kontinuiranu budžetsku obavezu tokom dužeg vremenskog perioda. Razlog tome je činjenica da zakon predviđa trajne aktivnosti koje uključuju:
  - kontinuirano praćenje kvaliteta ambijentalnog vazduha putem državne mreže za monitoring;
  - redovno održavanje i modernizaciju mjerne opreme;
  - periodičnu procjenu kvaliteta vazduha i izradu izvještaja;
  - kontinuirano sprovođenje planova i mjera za smanjenje zagađenja vazduha;
  - sprovođenje obaveza međunarodnog izvještavanja i saradnje.
- Posebno treba imati u vidu da se Nacionalna strategija upravljanja kvalitetom vazduha donosi za period od četiri godine, a planovi kvaliteta vazduha izrađuju se i ažuriraju u zavisnosti od stanja kvaliteta vazduha u određenim zonama, što zahtijeva dugoročno planiranje finansijskih sredstava.
- Implementacija ovog zakona može podrazumijevati određene međunarodne finansijske obaveze koje proizilaze iz međunarodnih sporazuma i procesa evropskih integracija.
- Ove obaveze se naročito odnose na:
  - usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa pravnom tekovinom Evropske unije u oblasti kvaliteta vazduha;
  - učešće u međunarodnim programima praćenja zagađenja vazduha, uključujući sistem za praćenje prekograničnog prenosa zagađujućih materija;
  - razmjenu podataka i izvještavanje prema međunarodnim institucijama i organizacijama;
  - učešće u regionalnim i međunarodnim inicijativama u oblasti zaštite vazduha.
- Međutim, ove obaveze se prvenstveno odnose na tehničke i administrativne aktivnosti, dok će se eventualni dodatni finansijski troškovi planirati u okviru redovnih budžetskih sredstava nadležnih institucija ili kroz međunarodne projekte i fondove.

- Dodatna sredstva koja mogu biti potrebna za unapređenje sistema monitoringa, modernizaciju opreme ili sprovođenje novih mjera planiraće se kroz budžet za naredne fiskalne godine, u skladu sa fiskalnim mogućnostima države i prioritetima u oblasti zaštite životne sredine.
- Usvajanjem ovog zakona predviđeno je donošenje više podzakonskih akata kojima će se detaljnije urediti pojedina pitanja u oblasti upravljanja kvalitetom vazduha.
- Podzakonski akti će se odnositi naročito na:
  - standarde kvaliteta vazduha i granične vrijednosti zagađujućih materija;
  - metodologiju za praćenje i ocjenjivanje kvaliteta vazduha;
  - kriterijume za određivanje mjernih mjesta i funkcionisanje mreže monitoringa;
  - način prikupljanja, obrade i razmjene podataka;
  - način sprovođenja planova kvaliteta vazduha.
- Donošenje ovih akata može imati određene finansijske implikacije, prvenstveno u dijelu koji se odnosi na tehničke kapacitete za sprovođenje mjerenja, održavanje opreme i unapređenje sistema monitoringa, ali će se ove aktivnosti u najvećoj mjeri sprovoditi u okviru postojećih institucionalnih i budžetskih kapaciteta.
- Primarni cilj ovog zakona nije ostvarivanje prihoda za budžet Crne Gore, već unapređenje kvaliteta vazduha i zaštita zdravlja ljudi i životne sredine. Ipak, implementacijom zakona mogu se ostvariti određeni indirektni prihodi, koji se mogu odnositi na:
  - naplatu troškova mjerenja u slučajevima kada se posebnim mjerenjem utvrdi da je poznati zagađivač odgovoran za prekoračenje propisanih vrijednosti;
  - naplatu novčanih kazni u slučaju nepoštovanja zakonom propisanih obaveza;
  - smanjenje javnih rashoda u dugoročnom periodu kroz smanjenje troškova zdravstvene zaštite i negativnih ekonomskih posljedica zagađenja vazduha.
- Na taj način, zakon doprinosi ostvarivanju šireg društveno-ekonomskog interesa kroz poboljšanje kvaliteta životne sredine i smanjenje troškova koji nastaju kao posljedica zagađenja vazduha.

6. Konsultacije zainteresovanih strana

- **Naznačiti da li je korišćena eksterna ekspertiza i ako da, kako;**
- **Naznačiti koje su grupe zainteresovanih strana konsultovane, u kojoj fazi RIA procesa i kako (javne ili ciljane konsultacije);**
- **Naznačiti glavne rezultate konsultacija, i koji su predlozi i sugestije zainteresovanih strana prihvaćeni odnosno nijesu prihvaćeni, Obrazložiti**

- Tokom rada na pripremi nacrtu zakona, sprovedene su konsultacije sa:
  - nadležnim državnim organima,
  - institucijama u oblasti zaštite životne sredine,
  - predstavnicima lokalnih samouprava,
  - međunarodnim ekspertima,
  - zainteresovanom javnošću kroz proces javne rasprave.
- Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera je, u skladu sa Uredbom o izboru predstavnika nevladinih organizacija u radna tijela organa državne uprave i sprovođenju javne rasprave u pripremi zakona i strategija, dana 13.3.2026.godine objavilo je Javni poziv za učešće u Javnoj raspravi o Nacrtu zakona o zaštiti vazduha. Javna rasprava je trajala 30 dana, do 13.4.2026.godine: <https://www.gov.me/clanak/javni-poziv-za-ucesce-u-javnoj-raspravi-o-nacrtu-zakona-o-zastiti-vazduha>
- Nakon završene javne rasprave, Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera je sačinilo Izvještaj o sprovedenoj javnoj raspravi i isti je objavljen na sajtu Ministarstva i portal e-uprave: <https://www.gov.me/dokumenta/66ef6f28-c938-49ae-b3d9-c685597f6071>
- Priprema Nacrta zakona realizovana je uz ekspertsku podršku angažovanu kroz IPA projekat 'Tehnička podrška za Poglavlje 27'."

7. Monitoring i evaluacija

- Koje su potencijalne prepreke za implementaciju propisa?
- Koje će mjere biti preduzete tokom primjene propisa da bi se ispunili ciljevi?
- Koji su glavni indikatori prema kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva?
- Ko će biti zadužen za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene propisa?

- Primjena ovog propisa može se suočiti sa određenim izazovima koji mogu uticati na njegovu efikasnu implementaciju. Među najvažnijim potencijalnim preprekama izdvajaju se **ograničena finansijska sredstva potrebna za sprovođenje mjera zaštite vazduha, održavanje i unapređenje mreže za monitoring, kao i za modernizaciju tehnologija koje smanjuju emisije zagađujućih materija.**
- Takođe, izazov može predstavljati **potreba za jačanjem institucionalnih i tehničkih kapaciteta nadležnih organa, kao i potreba za efikasnom koordinacijom između različitih institucija na državnom i lokalnom nivou.** Dodatni faktor koji može otežati postizanje ciljeva jeste prekogranično zagađenje vazduha, kao i specifični klimatski i geografski uslovi koji mogu uticati na disperziju zagađujućih materija.
- Tokom primjene propisa planirano je sprovođenje niza mjera kojima će se obezbijediti postizanje definisanih ciljeva u oblasti zaštite vazduha. To prije svega podrazumijeva **uspostavljanje i kontinuirano unapređivanje državne mreže za monitoring kvaliteta vazduha, kao i sprovođenje programa praćenja stanja životne sredine.** U zonama u kojima se utvrdi prekoračenje graničnih ili ciljnih vrijednosti zagađujućih materija **izrađivaće se planovi kvaliteta vazduha sa konkretnim mjerama za smanjenje zagađenja.**
- U slučaju kratkoročnih epizoda visokog zagađenja, biće aktivirani kratkoročni akcioni planovi koji predviđaju hitne mjere radi zaštite zdravlja stanovništva. Pored navednog, sprovodiće se Nacionalna strategija upravljanja kvalitetom vazduha koja utvrđuje dugoročne ciljeve i mjere za unapređenje kvaliteta vazduha i postizanje cilja nultog zagađenja do 2050. godine
- Ispunjenje ciljeva propisa pratiće se kroz jasno definisane indikatore. **Ključni indikatori odnose se na:**
  - a. Koncentracije zagađujućih materija u ambijentalnom vazduhu, posebno:
    - sumpor-dioksid (SO₂)
    - azot-dioksid i oksidi azota (NO₂ i NO_x)
    - suspendovane čestice **PM10 i PM2,5**
    - benzen i ugljen-monoksid
    - teški metali (arsen, kadmijum, olovo, nikel)
    - benzo(a)piren
    - prizemni ozon.
  - b. Indikator prosječne izloženosti stanovništva zagađujućim materijama (npr. PM2,5).
  - c. Broj i trajanje prekoračenja graničnih i ciljnih vrijednosti kvaliteta vazduha.
  - d. Trend smanjenja emisija zagađujućih materija na nacionalnom nivou.
- **Za sprovođenje monitoringa i evaluacije** primjene propisa biće zaduženo više institucija u okviru sistema zaštite životne sredine.
- **Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera** ima ključnu ulogu u koordinaciji politike upravljanja kvalitetom vazduha i saradnji sa međunarodnim institucijama.
- **Agencija za zaštitu životne sredine** odgovorna je za razmjenu informacija i izvještavanje o kvalitetu ambijentalnog vazduha, kao i za informisanje javnosti o stanju kvaliteta vazduha.
- **Centar za ekotoksikološka istraživanja** vrši procjenu kvaliteta vazduha i upravlja državnom mrežom za monitoring,
- **Institut za hidrometeorologiju i seizmologiju** doprinosi unapređenju modeliranja i praćenju određenih parametara kvaliteta vazduha.
- **Jedinice lokalne samouprave**, u skladu sa svojim nadležnostima, mogu uspostavljati lokalne mreže za

praćenje kvaliteta vazduha i sprovoditi mjere na lokalnom nivou.

Imajući u vidu gore navedeno, monitoring i evaluacija primjene zakona zasnivaju se na kontinuiranom mjerenju kvaliteta vazduha, izvještavanju nadležnih institucija, sprovođenju planova i strategija za smanjenje zagađenja, te koordinaciji između državnih i lokalnih organa.

Podgorica, 1. jun 2026. godine

MINISTAR
Damjan Čulafić

